

מה בין צו ירושה לצו קיום צוואה

מאת: איתן ליפסקר, עו"ד

עם פטירתו של אדם עומד עזבונו להעברה / חלוקה לידי יורשיו.

חלוקה זו יכולה להתבצע באחד משני אופנים או בשילוב ביניהם.

האופן האחד מכונה חלוקת עזבון בהתאם לצו ירושה. האופן השני מכונה חלוקת עזבון בהתאם לצו קיום צוואה.

מאחר ושורר לעיתים בלבול בין המושגים, נבהיר להלן את עיקריהם ואת ההבדלים שביניהם.

צו ירושה

כאשר הנפטר לא הותיר צוואה או שירשיו אינם רוצים לקיים צוואה שהשאיר, יחולק העזבון בין יורשיו בצו ירושה, בהתאם להוראות חוק הירושה.

היורשים הפוטנציאליים הם: בן זוג של הנפטר
ילדיו וצאצאיהם
הוריו וצאצאיהם
הורי הוריו וצאצאיהם

חלוקת הירושה: אם לנפטר יש בן זוג וילדים או הורים; בן הזוג-כל המטלטלין, כולל רכב וכן חצי משאר העזבון הילדים-יתר העזבון

אם לנפטר יש בן זוג אולם אין ילדים או הורים אלא רק אחים או הורי הורים;
בן הזוג-כל המטלטלין, כולל רכב וכן שני שליש משאר העזבון אחים או הורי הורים-יתר העזבון

חלוקת העזבון בהתאם לצו ירושה נעשית בהגשת בקשה למתן צו ירושה. הבקשה מוגשת לרשם לענייני ירושה אשר חותם על הצו. באמצעות הצו ניתן להסדיר את רישום הנכסים השונים הכלולים בעזבון.

צו קיום צוואה

כאשר הנפטר הותיר אחריו צוואה יכולים היורשים או מי מהם לבקש לקיימה, באמצעות צו קיום צוואה.

עשיית צוואה-כיצד? בכתב יד-נכתבת כולה בידי המצוה, נושאת תאריך בכתב ידו, חתומה על ידו.

בעדים-נעשית בכתב, נושאת תאריך, נחתמת בידי המצווה בפני שני עדים לאחר הצהרה ואישור של העדים.

בפני רשות-אמירת הצוואה בע"פ או הגשתה בכתב בפני שופט, רשם, חבר ב"ד דתי, נוטריון. הצוואה מוקראת בפני המצווה, כלולה בה הצהרה, חתימת הרשות ואישור הרשות.

בעל פה-אפשרות זו קיימת רק במקרה בו המצווה מצוי או רואה עצמו במצב של על סף המוות. הצוואה תעשה בפני שני עדים המבינים את שפת המצווה, זכרון דברים הכולל את תוכן הציווי, תאריך והנסיבות יירשם סמוך לעשיית הצוואה בע"פ ע"י שני העדים ויופקד בידי הרשם לענייני ירושה. צוואה בע"פ בטלה לאחר חודש ימים אם חלפו הנסיבות שהצדיקו את עריכתה והמצווה עודנו בין החיים.

מה פוסל צוואה?

צוואה שנעשתה ע"י קטין, פסול דין, מי שהוא חסר יכולת להבין את משמעות הצוואה – פסולה.
צוואה שנעשתה תחת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת – פסולה.
צוואה שנעשתה לטובת מי שערך אותה או לקח חלק בעשייתה - פסולה.
צוואה הכוללת טעות שלא ניתן לתקנה - פסולה.

היכן לשמור צוואה?

מעבר למובן מאליו – במקום בטוח, הרי שניתן גם להפקיד את הצוואה בידי הרשם לענייני ירושה. ההפקדה כרוכה בתשלום (נכון להיום, כ-85 ₪) ועליה להעשות באמצעות המצווה עצמו.

הוראות כלליות

התחייבות של אדם לעשות צוואה או התחייבות לשנותה אינה תקפה.

יורשים אינם יכולים לעשות הסכם, במהלך חייו של המוריש, בנוגע לירושה עתידית. יחד עם זאת ניתן לעשות הסכם כללי הנוגע לחלוקה שוויונית בין כל היורשים וכדוי.

יורש יכול להסתלק מחלקו בעזבו.

מי שגרם למות המוריש או השמיד את צוואתו האחרונה פסול מלרשת את אותו מוריש.

צו ירושה וצו קיום צוואה – יתרונות וחסרונות

כפי שעולה מן האמור לעיל, לכל אחת מדרכי חלוקת העזבו יש יתרונות וחסרונות.

יתרונו הבולט של צו הירושה הוא וודאות התהליך ובד"כ גם פשטותו. מאידך גיסא, באופן זה אין משמעות לרצונו של המצווה ויתכן כי בעזבו יזכו מי שהוא כלל לא חפץ בכך ומאידך, אלו שהיה רוצה להוריש להם, לא יזכו בדבר.

לכך, כמובן, נועדה הצוואה, במסגרתה ניתן לתת הוראות מפורטות ומכאן יתרונה וחשיבותה. הבעיה העיקרית היא שהצוואה הנה מסמך משפטי שהעורך אותו כבר אינו בין החיים ועל כן לא ניתן להעזר בו במקרה של חוסר בהירות / וודאות או טעויות שונות.

מסיבה זו יש חשיבות רבה לעריכת צוואה מסודרת ובהתאם לכללים ולהוראות שנקבעו בחוק ובפסיקה ואשר חלק מהם הובא לעיל בתמצית. עריכת צוואה באופן מקצועי מגדילה את הסיכוי לביצועה המלא כרצון המצווה ומקטינה את הסיכון מפני פסילתה – כולה או חלקים ממנה.